

YÜKSEKÖĞRETİM GENÇLİĞİNİN BOŞ ZAMAN ETKİNLİĞİNİN GELİRLE İLİŞKİSİ: VAKIF VE DEVLET ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Serap İNCAZ* Yrd. Doç. Dr. Necla TEKTAŞ†

Doç. Dr. Mehmet TEKTAŞ‡

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Devlet ve Vakıf Üniversitesindeki lisans düzeylerinde eğitim görmekte olan öğrencilerin boş zamanlarında yaptıkları faaliyetleri değerlendirmek ve bu faaliyetlerin öğrencilerin ve ailelerin gelirleriyle ilişkisi olup olmadığını analiz etmektir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, anket tekniği kullanılmıştır. Üniversite öğrencilerine iki bölümden oluşan anket formu uygulanmıştır. Birinci bölümde demografik bilgiler, ikinci bölümde de boş zaman tutum ölçeği yer almaktadır. Öğrencilerin boş zaman etkinlikleri sıralanarak devlet ve vakıf üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilerin boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri ve ne gibi etkinliklere katıldıkları istatistikî verilerle tespit edilmiş ve bunlar üzerinde yorumlar yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: gelir, boş zaman, boş zaman aktiviteleri, gençlik

RELATIONSHIP BETWEEN LEISURE TIME EFFECTIVENESS OF HIGHER EDUCATION YOUTH AND THEIR INCOME: THE EXAMPLE OF THE FOUNDATION AND THE STATE UNIVERSITY

Abstract

The purpose of this study, undergraduate students who have been accepted in state and foundation universities evaluate their own activities in their spare time and to analyze whether these activities are related to the income of students and their parents. In the research process, the survey technique was used. Two-part questionnaire was applied to university students. While demographic information is given in the first section, the second section contains the leisure time scale. Students' leisure activities are listed and the method of evaluating the leisure time of the students studying at state and foundation universities has been determined. Finally, comments have been made.

Keywords: Income, leisure time, leisure activities, youth,

GİRİŞ

Hayata gözlerini açan her insanın eşit zaman sermayesi vardır. Her insan için bir gün yirmi dört saat, bir yıl da üç yüz atmış beş gündür. Ancak zamana karşı yarışan insanlardan başarılı olanlar sadece ve sadece zamanı en iyi şekilde

* Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi serapincaz@yahoo.com

† Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, İ.İ.B.F., ntektas@bandirma.edu.tr

‡ Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, mtektas@bandirma.edu.tr

kullanan, planlayan ve düzenleyenlerdir (Ertuğrul, 2000 den Aydoğan, Gündoğdu 2006).

Boş zaman, gündelik yaşamın içinde sosyal ilişkilerin önemli bir etkileşim etkeni olarak yer almaktadır.

Boş zaman, çalışmanın, iş ve rasyonel tasarrufların biçimlendirdiği resmi toplumun beraberinde getirdiği sıkıntıları aşmada, hayatın spontane, kendi halinde ve eğlenceli bir modda akışa evrilmesinin yegane unsuru olarak belirir. Boş zaman aktiviteleri, toplumdan/toplumsal sistemden bağımsız fiiller olarak görülemeyeceği gibi, toplumsal sistem için fonksiyonel bir yere ve öneme sahiptirler (İnternet Kaynağı 1).

1.BOŞ ZAMAN KAVRAMI

Zaman, bir iş veya oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre veya vakittir. İnsanlar, zamanı iyi planlamak ve kullanmak zorundadır. Çünkü zaman, ödünç alınamaz, kiralanamaz, satın alınamaz, çoğaltılamaz, depolanamaz, tasarruf edilemez ve iyi değerlendirilmediğinde stres yaratır (Hazar, 1999: 5 den KURAR, BALTACI, 2014)

Zaman kavramı; objektif ve sübjektif zaman olmak üzere iki farklı şekilde tanımlanmaktadır. Objektif zaman, düzenli olarak değişim gösterebilen doğal olaylar veya yapay araçlar yardımıyla ölçülebilen dünyanın neresine gidilirse gidilsin her insan için aynı ve eşit olan bir kaynaktır. Sübjektif zaman, ise içinde bulunulan ortama göre farklı algılanan insanın moral değerlerine bağlı olarak hissedilen ve yaşanan zamandır (Akatay, 1997: 284).

Boş zaman genelde iş/çalışmayla ilintili görülmüştür. İşten artan, geriye kalan, bağılayıcılık ve zorunluluktan uzak bir zaman olarak tanımlanmıştır. Bu zaman dilimi, kişinin özgür iradesiyle, kendi istenciyle kullanacağı, tasarrufta bulunacağı bir zaman dilimidir (AYTAÇ, Ö., 2002).

Tör (1966 den Süzer), okul ve iş saatleri dışında geçen yaşam parçalarını "boş zamanlar" olarak nitelendirirken, Abadan (1961: 3 den den Süzer) araştırmasında boş zamanı uyumak, yemek yemek, vücut bakımı yapmak, okula gidip gelmek ders veya bir işte çalışmak dışında kalan zaman olarak tanımlamaktadır.

Aslantürk ve Amman'a (1998) göre boş zaman, "yemek, uyku ve cinsel ihtiyaçların karşılanması gibi fizyolojik, ev içinde yapılması zorunlu bazı işler gibi ailevi, iş hayatı gibi mesleki faaliyetlerin dışında kalan, tamamen ferdin tercihine bağlı olarak tek başına ya da grup halinde özgürce yapılan faaliyetlere ayrılan zaman" olarak tanımlanmıştır (Saruhan, Göksoy, 2015).

Boş zaman; kişinin mesleki, ailesel ve toplumsal ödevlerini yerine getirdikten sonra kendisi ve başkaları için zorunluluk ve bağlantılardan kurtulduğu, kendi seçtiği etkinlikle yapabileceği dinlenme, eğlenme, bilgi ve becerilerini geliştirme, toplumsal yaşama gönüllü olarak katılma uğraşlarının tümüdür (İnternet Kaynağı 2).

Boş zaman kelimesi en basit anlamda bireyin özgürce, dilediği gibi harcayabileceği zaman dilimini ifade eder (Saruhan, Göksoy, 2015).

1.1.Boş Zaman Etkinliklerine Katılımı Etkileyen Faktörler

Boş zaman kavramı hakkında bilimsel çıkarımlar yapılabilecek en eski çağlardan günümüze kadarki geniş zaman dilimi içerisinde, boş zamanın değerlendirilme şekillerinin yaşanılan çağın şartlarından ayrı ve etkilenmeksizin düşünmek mümkün değildir (Akova, Çakmak, 2015).

Boş zaman etkinliği, insanların yeme-içme, uyuma, çalışma, okula gitme, alış-veriş yapma gibi fizyolojik ve biyolojik ihtiyaçları dışında kalan zamanı, "boş" geçirmek ve ya doldurmaktan ziyade, fiziksel, psikolojik ve zihinsel açıdan yenilenme, canlanma ve görev sorumlulukları daha iyi bir motivasyonla yapmaya hazır hale gelecek şekilde değerlendirmeyi ifade etmektedir (Keskin, Akova, Öz, 2015).

Boş zaman etkinliklerine katılımı belirleyen bireysel etkenlerin dışında bir takım toplumsal/kültürel faktörler de bir o kadar önem arz eder. Bunlardan ana hatlarıyla bahsetmek gerekirse (İnternet kaynağı 1);

- Nüfus artışı,
- Kentleşme,
- Eğitim ve sağlık alanındaki gelişmeler,
- Televizyon ve iletişim olanaklarındaki artış (çok kanallı TV'ler, akıllı telefonlar,..),
- Ulaşım ve turizm alanındaki gelişmeler,
- Siyasi gelişmeler (demokratikleşme)
- Ekonomik gelişmeler (kişi başına düşen gelirin artması),
- Toplumsal/kültürel bilincin yükselmesi,
- Aile yapısında meydana gelen değişimler,
- Teknolojik yenilikler,
- Çalışanların örgütlenmesi ve sendikaların etkinliğinin artması,
- Küreselleşme ve postmodern eğilimlerin yaygınlaşması,
- Gezi-seyahat kültürünün toplumsallaşması,
- Sivil toplum kuruluşlarının etkinliğinin artması vb. sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmeler hemen her kesimden insanın boş zamanlarını değerlendirme biçimini, tercih ettikleri boş zaman etkinliklerini önemli ölçüde etkiler.

2.GELİR VE BOŞ ZAMAN İLİŞKİSİ

Bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen diğer önemli bir faktör de gelirdir. Özellikle belli bir harcama gerektiren boş zaman faaliyetlerine katılmannın ön koşulu harcanabilir gelire sahip olmaktır. Bireyler temel ih-

tiyaçlarını karşıladıktan sonra gelirlerinden bir kısmını artırabiliyorlarsa, gelirlerinin arta kalan kısmı ile boş zaman faaliyetlerine katılmaları söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla, bireylerin elde etmiş oldukları gelir sadece katılabilecekleri boş zaman faaliyetinin türünü değil aynı zamanda katılım sıklığını da etkileyebilmektedir (Demir, Demir,2006).

2.1.Tutum ve Boş Zaman

Boş zaman tutumu; boş zamana ve boş zaman aktivitelerine yönelik düşünceleri, duyguları ve davranışları tecrübe, duygu, anı ve bilgilerden derlenerek oluşan olumlu ya da olumsuz tepkiler ya da eğilimlerdir. Örneğin, seyahat etmeyi seven biri, spor yapmaktan çekinebilir veya çevreye karşı olumlu tutumu olan bir kimse dağ bisikleti ya da dağ yürüyüşü (trekking) gibi doğayla iç içe olan aktivitelere yönelebilir (Akgül, 2011; Akyüz, Türkmen, 2016). Boş zamana yönelik oluşan tutumların, daha önce değinilen tutum tanımlarında olduğu gibi bilişsel, duyuşsal, davranışsal olmak üzere üç ögesi bulunmaktadır. Bu ögeleri bir örnek üzerinden incelemek olursak; “boş zaman aktiviteleri insana mutluluk verir” cümlesi boş zaman tutumunun bilişsel ögesini; “boş zaman aktivitelerimden keyif alırım” duyuşsal ögesini; “boş zaman aktivitelerine sık sık katılırım” cümlesi ise davranışsal ögesini açıklamaktadır (Akgül, 2011; Akyüz, Türkmen, 2016).

3. ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın amacı

Bu çalışmanın amacı yükseköğretim gençliğinin boş zaman etkinliklerinin gelirleriyle ilişkisi: vakıf ve devlet üniversitesi bir örneğini değerlendirmektir. Bu genel amaç doğrultusunda Vakıf Üniversitesi ile Devlet Üniversitesinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin boş zaman faaliyetlerine yönelik tutumlarının Gri İlişki Çözümlemesi kullanılarak araştırılmasıdır. Araştırmanın evreni Devlet ve Vakıf üniversitesinde aynı bölüm ve birinci sınıfında okuyan öğrencilerdir. Örneklem yöntemi olarak tesadüfi olmayan örneklem yöntemlerinden kolayda örneklem yöntemi seçilmiştir ve bu yöntemle göre veriler elde edilmiştir.

3.2.Materyal ve Yöntem (Metodoloji)

Araştırmada veriler anket yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Anketler gönüllülük esasına dayanarak ve yanıtlayanlara yüz yüze uygulanmıştır. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm de öğrencilerin boş zaman faaliyetlerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla boş zaman tutumlarını ölçmeye yönelik ifadelerin yer aldığı “Boş Zaman Tutum Ölçeği” bulunmaktadır. İkinci bölüm anketi yanıtlayanlar ile ilgili demografik bilgilerden oluşmaktadır.

3.3.Anketin Güvenirlik ve Geçerliliği

Araştırmada, Ragheb ve Beard (1982) tarafından geliştirilen “Leisure Attitude Scale:LAS” “Boş Zaman Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Akgül ve Gürbüz tarafından yapılmıştır (Akgül ve Gürbüz, 2010). Boş Zaman Tutum Ölçeği (1) bilişsel (2) duyuşsal ve (3) davranışsal olmak üzere eşit dağılımlı

(12'şer maddelik) 3 alt boyuttan ve toplam 36 maddeden oluşmaktadır. 5'li Likert tipi olan ölçekte ifadeler; Kesinlikle katılmıyorum - Katılmıyorum - Kararsızım - Katılıyorum -Kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıtlanmaktadır.

Ölçeğin uygulanması ile elde edilen puanların güvenilirliği Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ile test edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayılarının 0.89 Duyuşsal, Bilişsel 0.93 ve 0.91 Davranışsal olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin toplam güvenirlik katsayısı ise 0.96 olarak bulunmuştur.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenirlik durumları için kullanılan Alpha katsayısı;

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir,

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenirliği düşük,

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek güvenilir,

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Bu bilgilere göre araştırmada kullanılan ölçeklerin katsayıları 0,60 ile 0,80 arasında olduğundan ölçek güvenilirdir (Kalaycı, 2006: 405). Ölçeğin yüksek derecede güvenilir bulunmasından sonra gri ilişki analizi ile değerlendirme yapılacaktır.

3.4. Gri İlişki Analizi

Gri İlişki Analizi, 1982 yılında J. Deng tarafından geliştirilmiştir [26]. Örneklem hacminin düşüklüğü ve evren dağılımının ya da örnek değişkenliğinin bilinmemesi, bilinen ve çok kullanılan istatistik çözümleme tekniklerin güvenirliğini etkilemektedir. Gerçek hayatta çeşitli nedenlerle (süre kısıtı, mali problemler, gerçekten veri sayısının azlığı v.b.) pek çok alanda alınan kararların yetersiz/sınırlı sayıda veri kullanılarak verildiği bilinmektedir (Juong, 1982, Wu, 2007)

Deng'in geliştirmiş olduğu Gri İlişki Analizinin temelinde bilinmeyen ya da tamamlanmamış bilginin "gri eleman" olarak tanımlanması yer almaktadır (Julong, 1989). Karar göstergelerini belirleyebilmek için gri bölge çözümlemesi kullanılmaktadır. "Gri ilişki" belirli bir sistem içerisinde iki eleman ya da iki alt sistem arasında değişen ilişkinin ölçümünü ifade etmektedir. Analiz edilen elemanlar arasındaki benzerlikler ya da farklılıklar "gri ilişki" olarak isimlendirilmektedir. Sistem geliştirme süreci içerisinde iki eleman arasındaki değişim sürekli olduğunda, gerçekleşen değişimler uyumlu olarak oluşuyorsa elemanlar arası daha yüksek aksi durumda ise daha düşük bir ilişki söz konusu olacaktır.

Gri ilişki analizi, sistemi temsil edecek göstergelerin seçiminde ve sıralanmasında kullanılmaktadır (Julong, 1989). Likert ölçekli anketlerden elde edilen, kesikli değerler alan, verilerin çözümlemesinde izlenen işlem adımları basit ve sıradan matematiksel işlemlere dayanmaktadır. Verilerin çizelge biçiminde düzenlenmesi, işlemleri sırasıyla yapabilmeye kolaylık sağlayacaktır.

Gri ilişki analizinde; tablonun ilk sütununa, anketi cevaplayanların verilerini grişte kullanılan kişi sıra numarası ($k_i, i=1, \dots, n$) yazılır. Sonra izleyen sütunlara araştırmada kullanılan değişkenlere ($P_s, s=1, \dots, m$) verilen yanıtların Likert ölçeğindeki sınıf sıra numarası (örneğin; 5'li Likert ölçeğinde hiç katılmıyorum için 1, ..., tamamen katılıyorum için 5 değeri kullanılabilir) ve son sütuna yanıtları en iyi temsil ettiği düşünülen (araştırmacı tarafından kabul edilen, gri eleman) Likert ölçeğindeki sıralı sınıfın sıra numarası (P_0) yazılır. Çözümlemede esas alınacak olan fark verilerine ait tablo, her bir yanıtlayan için temsil değerinden verilen yanıtın sıra numarası çıkarılarak ($P_0 - P_s$) elde edilir.

Farklardan oluşan veri yardımıyla her bir değişkenin maksimum ($\max(P_0 - P_s)$) ve minimum ($\min(P_0 - P_s)$) değerleri bulunur. Fark verilerine bağlı olarak minimum ve maksimum değerler 0 ile 4 arasında değişir. Bulunan uç değerler yardımıyla gri ilişki katsayıları, her bir yanıtlayan ve her bir değişken için,

$$\gamma(k, S_s) = \frac{\min(P_0 - P_s) + \xi \max(P_0 - P_s)}{(P_0 - P_s) + \xi \max(P_0 - P_s)} \quad (1)$$

formülü kullanılarak hesaplanmaktadır. Formülde yer alan ξ değeri 0 ile 1 arasında seçilir ve maksimum değer ilişkisi katsayısına etkisini azaltmak amacıyla, genellikle 0,5 olarak alınmaktadır. Son olarak gri ilişki katsayılarına ait tablonun son satırında yer verilen, değişkenlere ait gri ilişki derecesi, gri ilişki katsayılarının toplamının kişi sayısına bölünmesi ile bulunur. Γ_{P_s} ile gösterilen gri ilişki dereceleri büyüklük sırasına dizilerek, gri elemana göre yorumlanır.

3.5. Verilerin Değerlendirilmesi

3.5.1. Ankete katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerinin İncelenmesi

Tablo 1, Vakıf ve Devlet Üniversitesi öğrencilerinden ankete katılan ve görüş bildiren öğrencilerin cinsiyet ve öğrenim şekline dayalı demografik bilgilerini göstermektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin Üniversite Türüne Göre Dağılımı

Üniversite Türü	N	%
Vakıf	47	54
Devlet	40	46
Toplam	87	100

Tablo 1'e göre; üniversite türüne göre dağılımda, oranlar incelendiğinde öğrenci dağılımı %54 Vakıf Üniversitesi, % 46 ile Devlet öğrencilerine aittir.

Tablo 2. Öğrencilerin Öğrenim Şekline Göre Dağılımı

Öğretim Şekli	N	%
Normal Öğretim	59	67,8
İkinci Öğretim	28	32,2
Toplam	87	100

Tablo 2'ye göre; Öğrenim Şekline Göre Dağılımda, oranlar %67,8 birinci öğretim, % 32,2 ile ikinci öğretim öğrencilerine aittir.

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyete ve Öğrenim Şekline Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kadın	35	40,2
Erkek	52	59,8
Toplam	87	100

Tablo 3'e göre; ankete 87 öğrenci katılmış, bu öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı erkek cinsiyeti lehine % 59,8'i kadın, % 40,2 si erkek öğrenci olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş	N	%
16 - 18	17	19.5
19 - 22	40	46
22 - 24	30	34.5

Tablo 4'e göre; ankete katılan 87 öğrencinin % 19, 5'i 16-18 yaş, % 46'sı 19-21 yaş, %34, 5 i de 22-24 yaş aralığındadır.

Tablo 5. Öğrencilerin Aile Gelirleri

Ailenin Geliri	N	%
1.300 TL'den Az	5	5.7
1.301-2.000 TL	20	23.0
2.001-3.000 TL	19	21.8
3.001-5.000 TL	25	28.7
5.000 TL Ve Üstü	18	20.7
Toplam	87	100.0

Tablo 5 incelendiğinde; ankete katılan öğrencilerin aile gelirleri içinde en düşük orana 1.300 TL'den düşük grup sahip olmaktadır. En yüksek oranda % 28, 7 lik bir oranla 3.001- 5.000 TL arasındaki grup yer almaktadır. Diğer gruplar yüzdelerinde dilimlerde oldukça yakın değerlere sahiptir.

Tablo 6. Öğrencilerin Yaşamlarının Büyük Bölümünü Geçirdikleri Yer

Yer	N	%
Köy	5	5,7
Belde	3	3,4
İlçe	16	18,4
İl	21	24,1
Büyükşehir	42	48,3
Toplam	87	100,0

Tablo 6 incelendiğinde; ankete katılan öğrencilerin yaşamlarının büyük bir bölümünün % 48,3 lük bir oranla büyük şehirde geçirdiklerini, belde ve köyde geçirilen sürelerin oldukça düşük olduğu görülmektedir. Sıralamada il ve ilçelerdeki oranlar da 2. ve 3. sırada yer almaktadır.

Tablo 7. Öğrencilerin Anne ve Babalarının Eğitim Durumu

Anne	N	%	Baba	N	%
Okuryazar değil	4	4,6	Okuryazar değil	1	1,1
Okuryazar	4	4,6	Okuryazar	3	3,4
İlkokul	25	28,7	İlkokul	23	26,4
Ortaokul	16	18,4	Ortaokul	17	19,5
Lise	31	35,6	Lise	29	33,3
Önlisans	1	1,1	Önlisans	1	1,1
Lisans	6	6,9	Lisans	12	13,8
Lisansüstü	0	0,0	Lisansüstü	1	1,1
Toplam	87	100,0	Total	87	100,0

Tablo 7' de demografik özelliklerden anne ve babanın eğitim durumu incelenmiştir. Ankete katılan 87 öğrenciden, annelerinin eğitim durumu incelendiğinde % 35,6 ile lise eğitimi almış olanların oranı birinci sırada yer alırken, ikinci sırada % 28,7 ile ilkokul mezunu anne ve üçüncü sırada % 18,4 ile ortaokul mezunu anne izlemektedir. Ankete katılan 87 öğrenciden, babalarının eğitim durumu incelendiğinde anne eğitim seviyesi gibi baba eğitim durumunda da lise mezunlarının oranı % 33,3 ile birinci sırada yer almaktadır. İkinci sırada % 26,4 ile ilkokul mezunu baba ve üçüncü sırada % 19,5 ile ortaokul mezunu baba izlemektedir.

Tablo 8. Öğrencilerin Anne ve Babalarının Çalışma Durumu

Anne	N	%	Baba	N	%
Çalışmıyor	58	66,7	Çalışmıyor	14	16,1
Kendine ait işyerinde çalışıyor	1	1,1	Kendine ait işyerinde çalışıyor	27	31,0
Kamu sektöründe	5	5,7	Kamu sektöründe	12	13,8
Özel sektörde	23	26,4	Özel sektörde	34	39,1
Toplam	87	100,0	Toplam	87	100,0

Tablo 8'de ankete katılan öğrencilerin anne ve babasının çalışma durumu incelenmiştir. Buna göre; annelerin büyük çoğunluğunun (% 66,7) herhangi bir işyerinde çalışmadığı, ankete katılan öğrencilerin babalarının da % 16,1 inin çalışmadığı görülmektedir. Kendine ait işyerinde çalışan; anne (% 1,1) sayısı 1 iken, baba (31) sayısı 27'dir. Kamu sektöründe çalışan anne sayısı 5 (% 5,7), özel sektörde çalışan baba sayısı 34 (% 39,1)'tür. Özel sektörde çalışan anne sayısı 23 (%26,4), baba sayısı 34 (39,1) olduğu görülmektedir. Annenin çalışma durumunda % 66,7 ile herhangi bir işte çalışmayan anne durumu birinci sıradadır. Babanın çalışma durumunda % 39,1 ile özel sektör çalışanı birinci sırada iken, onu % 31 ile kendine ait işyerinde çalışıyor olması izlemektedir.

Tablo 9. Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirmelerinin Akademik Başarıya Etkisini Değerlendirmeleri

Akademik Başarı	N	%
Başarıyı artırır	74	85,1
Başarıyı düşürür	3	3,4
Hiçbir etkisi yoktur	10	11,5
Toplam	87	100

Tablo 9’da, öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmelerinin akademik başarıya etkisine yönelik frekans yüzde analizi verilmiştir. Buna göre; boş zamanlarını değerlendirmenin akademik başarıya etkisi % 85,1 oranıyla başarıyı artırır düşüncesinin hakim olduğu görülmektedir. Hiçbir etkisi yoktur şeklinde düşünenlerin oranı % 11,5 iken, başarıyı düşürür düşüncesine sahip öğrencilerde % 3,4 ile oldukça düşük bir orandadır.

Tablo 10. Öğrencilerin Günlük Boş zaman Süreleri

Süre	N	%
Hiç yok	1	1,1
1 saatten az	2	2,3
1-2 saat	11	12,6
3-4 saat	33	37,9
5-6 saat	31	35,6
7 saat ve daha fazla	9	10,3
Toplam	87	100,0

Tablo 10 da günlük boş zaman süresi verilmiştir. Günlük boş zaman süresi aralıkları incelendiğinde; ilk sırada 3-4 saat aralığı %37,9 ile birinci sırada iken, bu aralığı % 35, 6 ile 5-6 saat aralığı izlemektedir. Hiç yok diyenlerin oranı, % 1,1 olarak oldukça düşük bir oranda gerçekleşmiştir.

Tablo11. Öğrencilerin Günlük İnternet Kullanım Süreleri

Süre	N	%
1 saat veya daha az	20	23,0
2- 6 saat	52	59,8
7- 11 saat	6	6,9
12 saat ve üstü	9	10,3
Toplam	87	100,0

Tablo 11’de öğrencilerin günlük internet kullanım süreleri yer almaktadır. Öğrencilerin günlük internet kullanım süreleri incelendiğinde; ilk sırada 2-6 saat aralığı %59,8 ile birinci sırada yer almaktadır. Bu oran yarıdan fazladır. Öğrencilerin büyük bir kısmı bu aralıkta yer alırken 12 saatten daha fazla olan oran ise %10,3 olan bölüm olarak dikkat çekmektedir. 7-11 saat aralığı ise %6,9 ile en sonda yer almaktadır.

Tablo 12. Öğrencilerin Boş Zamanlarında Günlük Sosyal Ağlarda Geçirilen Süre

Süre	N	%
Boş zamanımın az bir zaman dilimini	21	24,1
Boş zamanımın hemen hemen yarısını	31	35,6
Boş zamanımın yarısından fazlasını	18	20,7
Boş zamanımın hemen hemen hepsini	17	19,5
Toplam	87	100,0

Tablo 12’de öğrencilerin boş zamanlarında günlük sosyal ağlarda geçirdikleri süreleri yer almaktadır. Öğrencilerin boş zamanlarında günlük sosyal ağlarda geçirdikleri süreleri incelendiğinde; ilk sırada boş zamanımın hemen hemen yarısını seçeneği %35,6 ile birinci sırada yer almaktadır. Bu oran göstermektedir ki öğrenciler sosyal ağlarda zaman geçirerek boş zamanlarını değerlendirmektedir. Bu tablodan görülen oran öğrencilerin %24,1’lik bölümü az bir zaman

geçirmektedir. Geriye kalan büyük bir kısım ise sosyal ağlarda zaman geçirmektedir.

Tablo 13. Öğrencilerin Boş Zaman Etkinlikleri

Etkinlik türü	N	%
Dinlenerek	40	46,0
Fiziksel etkinliklere katılarak	10	11,5
Sosyal etkinliklere katılarak	25	28,7
Kültürel etkinliklere katılarak	3	3,4
Sanatsal etkinliklere katılarak	7	8,1
Turistik etkinliklere katılarak	2	2,3
Toplam	87	100

Tablo 13’de öğrencilerin boş zaman etkinlikleri yer almaktadır. Öğrencilerin boş zamanlarında katıldıkları etkinlik türlerine göre dağılımında %46 ile dinlenerek birinci sırada yer almaktadır. İkinci sırada %28,7 ile sosyal etkinliklere katılma, %11,5 fiziksel etkinliklere katılma, %8,1 sanatsal etkinliklere katılma, %3,4 kültürel etkinliklere katılma ve % 2,3 turistik etkinliklere katılma yer almaktadır. Bu tablodan görülen oran öğrencilerin %46’lık bölümü dinlenerek boş zaman geçirmektedir. Bu tablo öğrencilerin dinlenme seçeneğinin içinde internette olma ve sosyal ağlarda zaman geçirmelerini desteklemektedir.

3.5.2. Gri İlişki Katsayılarının Hesaplanması, Çözümlemeler ve Değerlendirmeler

Gri ilişki analizi değerlendirmesinde kullanılan tutum ölçeği duyuşsal, bilişsel ve davranışsal olmak 12 maddeden oluşan üç farklı bölümden oluşmaktadır. Örnek çözümleme duyuşsal bölüm için gösterilmiştir. Hesaplamalar her gelir grubu ve bölüm için ayrı ayrı hesaplanmıştır.

Tablo 14. Gri İlişki Çözümlemesinde Kullanılan Ham Veriler

	P1	P2	P3	P4	---	---	---	P11	P12	P0
K1	4	3	1	4	---	---	---	1	4	5
K2	5	5	3	5	---	---	---	5	5	5
K3	5	4	5	4	---	---	---	4	5	5
K4	5	2	1	1	---	---	---	1	5	5
K5	5	2	4	3	---	---	---	5	2	5
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
K86	5	1	5	1	---	---	---	4	1	5
K87	5	4	5	5	---	---	---	4	3	5

Çözümlemede esas alınan fark verileri, her bir yanıtlayan için temsil değerinden verilen yanıtın sıra numarası çıkarılarak ($P_0 - P_s$) elde edilmiştir. Farklar kullanılarak maksimum ($\max(P_0 - P_s)$) ve minimum ($\min(P_0 - P_s)$) değerler hesaplanarak Tablo 15 oluşturulmuştur.

Tablo 16’da, Γ_{P_s} ile gösterilen gri ilişki dereceleri, büyüklük sırasına göre dizilmiştir. Tutum ölçeği maddelerinin her bir tutum boyutuna göre değişiklik gösterip göstermediğini belirlemek için Tablo 15’da yapılan işlemler diğer boyutlar içinde tekrar edilerek gri ilişki katsayıları oluşturulmuştur. Elde edilen gri ilişki katsayıları büyükten küçüğe göre sıralanmış ve katsayıların karşılıkları tutum ölçeğindeki maddelerle eşleştirilerek elde edilmiştir.

Tablo 17. Duyuşsal Tutum Ölçeği Verileri

	P2	P10	P11	P1	P5	P9	P7	P8	P12	P3	P6	P4
Düşük	0,781	0,769	0,769	0,758	0,758	0,758	0,725	0,704	0,685	0,658	0,658	0,625
Orta	P11	P2	P6	P5	P4	P7	P12	P10	P1	P8	P9	P3
	0,860	0,833	0,819	0,811	0,798	0,789	0,789	0,775	0,775	0,772	0,772	0,691
Yüksek	P9	P11	P8	P7	P10	P2	P5	P12	P1	P6	P4	P3
	0,849	0,822	0,798	0,798	0,792	0,781	0,773	0,772	0,752	0,695	0,688	0,601

Tablo 17 te gösterilen gri ilişki katsayıları, büyüklük sırasına göre dizilmiştir. Buna göre katsayılar 0,849 ile 0,601 arasında değişiklik göstermektedir. En büyük gri ilişki katsayısı yüksek gelir grubunda P9. maddesinde “ Boş zaman aktiviteleri bireylerin rahatlamasına yardımcı olur.”, orta gelir grubunda P11.maddesinde “ Boş zaman aktiviteleri sosyal ilişkiler için iyi bir fırsattır.” ve düşük gelir grubunda P2.maddesinde “Boş zaman aktiviteleri bireyler ve toplum için faydalıdır.” olmuştur. En düşük puanlara bakılacak olursa yüksek ve orta gelir grubunda P3.maddesinde “İnsanlar çoğunlukla arkadaşlık ilişkilerini boş zamanlarında geliştirirler.” düşük gelir grubunda P4.maddesinde “Boş zaman aktiviteleri sağlığa katkı sağlar.” maddeleri almıştır. Genel olarak baktığımızda; gelir grubu yükseldikçe görüşler daha bireyselliğe doğru değişiklik göstermektedir.

Tablo 18. Bilişsel Tutum Ölçeği Verileri

	P13	P17	P18	P14	P15	P23	P20	P16	P22	P21	P19	P24
Düşük	0,813	0,789	0,789	0,780	0,753	0,741	0,733	0,711	0,707	0,700	0,699	0,597
Orta	P14	P13	P23	P18	P17	P22	P19	P15	P20	P21	P16	P24
	0,793	0,788	0,775	0,772	0,767	0,767	0,758	0,749	0,740	0,740	0,696	0,609
Yüksek	P18	P13	P14	P19	P23	P17	P15	P16	P20	P22	P21	P24
	0,796	0,791	0,771	0,752	0,749	0,746	0,741	0,733	0,716	0,714	0,649	0,636

Tablo 18’te gösterilen gri ilişki katsayıları, büyüklük sırasına göre dizilmiştir. Buna göre katsayılar gelir grubu için 0,813 ile 0,597 arasında değişiklik göstermektedir. En büyük gri ilişki katsayısı düşük gelir grubunda P13.maddesinde “ Boş zaman aktiviteleri ile meşgul olduğumda zaman çabuk geçiyor.”, orta gelir grubunda P14.maddesinde “ Boş zaman aktivitelerim bana keyif veriyor.” ve yüksek gelir grubunda P18.maddesinde “Boş zamanın benim için iyi olduğunu hissediyorum.”. En düşük puanlara bakılacak olursa düşük, orta ve yüksek gelir grubunda P24.maddesinde “Boş zaman aktiviteleri dikkatimin tamamını alıyor.” Bilişsel tutum maddelerine göre baktığımızda; gelir grubu değişkeni ile bilişsel tutum maddeleri arasında ki ilişkide genel olarak öğrenciler farklı tutum göstermiyorlar. Düşük, orta ve yüksek gelir grubundaki öğrenciler

boş zaman kavramı ile hissettiklerini değerlendirmelerine en yüksek maddelerde ele alırken en son sırada yer alan madde öğrencilerin boş zaman kavramını da zorunlu ele aldıkları olması gereken bir aktivite olarak ele almaktadırlar.

Tablo 19. Davranışsal Tutum Ölçeği Verileri

	P28	P30	P35	P32	P27	P31	P25	P29	P36	P26	P33	P34
Düşük	0,775	0,76	0,715	0,708	0,7	0,663	0,641	0,628	0,623	0,588	0,583	0,572
Orta	P30	P28	P31	P32	P33	P27	P26	P35	P36	P29	P25	P34
	0,833	0,767	0,732	0,726	0,721	0,686	0,682	0,658	0,637	0,616	0,616	0,593
Yüksek	P27	P28	P31	P30	P32	P26	P33	P29	P35	P36	P25	P34
	0,729	0,729	0,723	0,691	0,679	0,672	0,672	0,661	0,633	0,631	0,621	0,568

Tablo 19’da gösterilen gri ilişki katsayıları, büyüklük sırasına göre dizilmiştir. Buna göre katsayılar gelir grubu için 0,833 ile 0,568 arasında değişiklik göstermektedir. En büyük gri ilişki katsayısı orta gelir grubunda P30.maddesinde “Seçme şansım olsa boş zaman ihtiyaçlarını karşılayan bir şehir yada çevrede yaşarım.”, düşük gelir grubunda P28.maddesinde “Zamanım ve param yetse daha yeni boş zaman aktivitelerine katılırım.” ve yüksek gelir grubunda P27.maddesinde “Gelir durumum müsaade ettiği ölçüde boş zaman aktivitelerimde kullanmak üzere araç gereç satın alırım.” olmuştur. En düşük puanlara bakılacak olursa düşük, orta ve yüksek gelir grubunda P34.maddesinde “Meşgulken bile boş zaman aktivitelerine katılırım.” Genel olarak baktığımızda; gelir ile davranışsal boyut arasındaki ilişkide gelir grubu ne olursa olsun öğrenciler bir arayış ve yönlendirme aramaktalar. Kendi gelir durumlarına göre bu arayışlarını dile getirmekteler.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Boş zaman insanın var olduğu günden itibaren bir ihtiyaç olarak varlığını korumuştur. Boş zaman geçen zaman içinde kültürlerin, cinsiyetin ve küreselleşmenin de etkisiyle farklı şekillerde değerlendirilerek ortaya çıkmıştır. Bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen birçok değişken bulunmaktadır. Bu çalışmada Devlet ve vakıf üniversitelerinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin boş zaman faaliyetlerine yönelik tutumlarının gelir değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Boş zaman kavramı teknolojinin gelişmesiyle birlikte değişikliğe uğramış ve gençler arasında farklı değerlendirmelere ve algılamalara konu olmuştur. Araştırmamızda görülmüştür ki öğrenciler boş zamanlarının mutlaka olması gereken ve bu zamanda da mutlaka yapılması gereken faaliyetler olarak ele almaktadırlar. Boş zamanda ile ilgili değerlendirmelerini incelerken gençlerin pek çoğu internette geçirilen zamanı boş zaman aktivitesi olarak görmekte ve boş zamanlarının büyük bit kısmını sosyal ağlarda dolaşarak geçirmektedir. Gelir grubu değişkeni gençlerin interneti kullanmaları için bütçelerini zorlamayacak oranda olması da cazipliğini sürdürmesine neden olmaktadır. Gençlerin buldukları mekanların ücretsiz wifi hizmeti vermesi bunun yanında öğrencilerin

büyük bir çoğunluğunun mobil olarak sahip olmalarının da bunda etkisi büyüktür.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte öğrenciler sosyalleşmekten uzaklaşarak bireysel olarak aktiviteler yapmaktadırlar. Boş zamanlarında yaptıkları aktiviteler sorulduğunda öğrencilerin büyük bir kısmı dinlenerek cevabını vermişlerdir. Bu cevapta dinlenirken sosyal ağlarda gezmelerini desteklemektedir. Burada da gelir ile ilişkili olacak bir madde seçilmemiş yani dinlenme olarak tercih edilmiştir.

Analizde gri ilişki analizi yöntemi kullanılmıştır. Gri ilişki analizi yöntemi ile ölçüğe cevap verilen frekansları değil doğrudan verilen cevapları kullanılarak yapılan bir yöntemdir. Bundan başka verilerin dağılımı için bir şart gerektirmemesi ve analiz işlemlerinin kolaylığı bir avantaj sağlamaktadır. Analiz işlemlerinin kolay ve anlamlı sonuçlar vermesi araştırmalarda güvenle kullanılabileceğini göstermektedir ((Kurt, 2008, Tektaş, Aydın, 2014).

Örneklem hacminin küçük olması ve seçeneklere karşı gelen frekansların düşük olması ve dağılıma uygunluk araştırması yapılamadığında, hızlı çözümleme yapmak gerektiğinde ya da gerçekten az veriyle çalışılması zorunluluğu olduğunda yöntemin anlamlı sonuçlara ulaşılmasına yardımcı olduğu Gri ilişki analizini kullanan pek çok istatistikçi ve araştırmacı tarafından vurgulanan yönleridir (Kurt, 2008:9, Tektaş, Aydın, 2014). Bu yönden kategorik verilerin analizinde güvenle kullanılan fakat fazla bilinmeyen ve kullanılmayan bir yöntemdir. Bu araştırmada kategorik verilerin analizi bu yöntem güvenle kullanılmıştır. Örneklem grubu olarak devlet ve vakıf üniversitesinde öğrenim gören birinci sınıf öğrencileri olarak sınırlı bir grupta çalışılmıştır.

Bu çalışma ile öğrencilerin boş zaman aktiviteleri farklı değişkenler ve farklı yaş grupları, farklı üniversiteler gibi değişkenler açısından ele almaları dikkat çekilmek istenmiştir.

KAYNAKLAR

ABADAN, Nermin (1961) Üniversite Öğrencilerinin Serbest zaman Faaliyetleri. Ankara: Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

AKGÜL, B.M., GÜRBÜZ, B. (2010). Boş Zaman Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. 11. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya.

AKOVA, O., ÇAKMAK, T.F., (2015). Boş Zaman Paradigmasının Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Yaklaşımıyla İlişkisi Ve Tarihsel Süreç İçindeki Gelişimi, Journal of Recreation and Tourism Research Journal homepage: www.jrtr.org ISSN:2348-5321.

AKYÜZ, H., & TÜRKMEN, M. (2016). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrenci Adaylarının Boş Zamanlarını Değerlendirmesinde Spor Faaliyetlerinin Yeri ve Önemi.(341-357s.)

ASLANTÜRK, Z., AMMAN, T. (1998). Sosyoloji: Kavramlar/Kuramlar/Süreçler/Teoriler. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul.

AYDOĞAN, İ., GÜNDOĞDU, F., B., (2006). Kadın Öğretim Elemanlarının Boş Zamanlarını Değerlendirme Etkinlikleri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 21 Yıl : 2006/2 (217-232 s.)

AYTAÇ, Ö., (2002). Boş Zaman Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar (Theoretical approaches on leisure), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Fırat University Journal of Social Science Cilt: 12, Sayı: 1, Sayfa: 231-260, ELAZIĞ.

ÇELİK Z (2014). Ankara Polis Koleji Öğrencilerinin Boş Zaman Aktivitelerine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi.(Yüksek lisans tezi), Ankara Gazi Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara

DEMİR, C., DEMİR, N., (2006). Bireylerin Boş Zaman Faaliyetlerine Katılmalarını Etkileyen Faktörler İle Cinsiyet Arasındaki İlişki: Lisans Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama, Online Dergi, 51.

ERTUĞRUL H., (2000). Öğrencinin Başarı Kılavuzu, Nesil Basım-Yayın, İstanbul, s.72- 73

İNTERNET KAYNAĞI 1 (2017). <http://eski.bingol.edu.tr/media/264660/11Boszamanlar.pdf>

İNTERNET KAYNAĞI 2. (2017).

http://golhisarihl.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/15/04/134008/dosyalar/2014_03/27025030_bozamanlarndeerlendirilmesi.pdf

JU-LONG, D.,(1982). "Control problems of grey systems," *Systems & Control Letters*, vol. 1, pp. 288-294, 1982.RAGHEB MG, BEARD JG (1982). Measuring leisure attitude. *Journal of Leisure Research*, 14(2), 155-167.

JULONG, D. (1989). "Introduction to grey system theory," *The Journal of grey system*, vol. 1, pp. 1-24,

KALAYCI, Ş. (2006), SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri", Asil Yayınevi

KESKİN, M., AKOVA, O., ÖZ, M., (2015). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Rekreasyonel Etkinliklere Katılmalarının Önündeki Engellerin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma, *Journal of Recreation and Tourism Research*, 2 (4), 37-45, ISSN:2348-5321

KURAR, İ., BALTACI, F., (2014). Halkın Boş Zaman Değerlendirme Alışkanlıkları: Alanya Örneği, *International Journal of Science Culture and Sport* August 2014 : Special Issue 2 ISSN : 2148-1148 Doi: 10.14486/IJSCS177).

KURT, G., (2008). Gri ilişki çözümlemesi ve Ridit çözümlemesi kullanılarak üniversite öğrencilerinin çeşitli kaygılarının değerlendirilmesi. *Akademik Bakış*, 14, 1-10.

SARUHAN, G., GÖKSOY, F., (2015). Araştırma Görevlilerinin Sağlığı Geliştirici Davranışları ve Boş Zamanlarını Değerlendirme Durumlarının İncelenmesi, III. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi 5-7 Kasım 2015, Eskişehir, Editörler Kerem Yıldırım Şimşek Özkan Tütüncü, Eskişehir Anadolu Üniversitesi.

SÜZER, M. (2000). Üniversite Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(8), 123-133.

TEKTAŞ, N. and AYDIN, M. (2014). "Gri İlişki Analizi İle Öğrencilerin Teknoloji Ve Tasarım Dersi Tutumları," *Journal of International Social Research*, vol. 7,

TÖR, N. Vedat (1966). Boş Zamanları Değerlendirmede Telkin Vasıtalarının Rollerini. Boş Zamanları Değerlendirme Semineri. Halk Sağlığı Eğitim Komitesi. İstanbul: Akgün Matbaası, 61-76.

WU, C.-H., (2007). "On the application of grey relational analysis and RIDIT analysis to Likert scale surveys," in *International Mathematical Forum*, pp. 675-687.